

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 1—2

Oslo, 11. januar 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen *hver dag* kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Preken nyttårsaften 1944 i St. Olavs kirke. — Anno Domini 1945..... — Den katolske kirke og filmen. — Kjenn din religion. — Veien. — Takk! — Pavelig rundskriv. — † Per Elieson. Diretor Johan Gmeiner. — Bokanmeldelse. — Her hjemme.

Preken nyttårsaften 1944 i St. Olavs kirke.

Av biskop MANGERS

Om jeg enn skulde ferdes i dødsskyggenes dal, frykter jeg ikke for ondt, for du er med meg. Din kjepp og din stav de troster meg.

Salm 22, 4.

Høgtelskede i Herren.

Så er da året 1944, som alle de tusener av år før det, glidd inn i fortidens skyggeverden. Det er gått inn i historien og det vil stå der som et av menneskehetens mest skjebnesvangre år. Millioner av menneskers jordiske skjebne har fått en ny og, dessverre for det meste, brutal og smertefull vending. Talløse er blitt heimløse, far- og morløse, barnløse. Utallige har funnet døden på slagmarken eller som følge av krigshandlinger. Vi får håpe at Gud har vært nådig mot dem. Uerstattelige verdier er gått til grunne og ruinene har hopet seg opp til det uoverskuelige. Vi må konstatere at de mange gode ønsker vi gav uttrykk for i begynnelsen av året, ikke er gått i oppfyllelse, at de optimistiske forhåpninger vi nærte i vårt hjerte ikke er blitt virkelighet.

Ja, tidene er onde, nesten så onde som de verste pessimistene pleier å male dem. Men vi kan og må ikke fortvile, ikke gi opp. Med løftet hode, resolutt vilje og urokkelige tillit til Gud må vi gå videre, gjøre vår plikt på den post Gud har gitt oss og ta fatt på de oppgaver som er i samsvar med våre idealer og vårt mål. Det nytter ingen ting å klage.

Det er noe negativt og fører ikke til noe resultat. Av fortiden må vi lære, på framtiden skal vi bygge.

*

Av fortiden må vi lære. Årene kommer og årene går. Alle står de skrevet i vårt livs bok. Og vi går videre med årene. Men vi må ikke gjøre det tankeløst, ikke uten en gang imellom å stanse og tenke over hva vi har gjort av dem, fått ut av dem. Det må særlig være tilfellet ved årsskiftet. Da er det tid til å granske hjerter og nyrer og spørre oss hvorledes det står til med oss selv, med vårt sjeleliv, med vårt forhold til Gud og hans bud, til Kirken og den lydighet vi skylder den. Vi er jo kristne og må derfor se alle ting i et annet lys enn de som ikke kjenner noe annet mål enn jordisk vinning og bare bygger på seg selv.

Dersom vi vil dømme om det år som no ebber ut, har vært et godt år for oss, da må vi ikke tenke på de jordiske goder vi måtte gi avkall på, på de savn vi måtte bære, på de offer vi måtte bringe. Nei. Da må vi tenke på de åndelige goder det har brakt oss og spørre oss selv hvorledes vi har forstått å forvalte disse goder, om de har gjort vårt sjeleliv rikere og dypere og om de virkelig har brakt oss Gud nærmere, ikke bare hva tid angår, men med hensyn til vekst i nåde og fullkommenhet.

Åndelige goder har det ikke vært mangel på. Gud har gitt oss med fulle hender. Han har vernet om oss, holdt sin hånd over oss og ført oss ut av mange

farer. Vår herre og frelser, Jesus Kristus, har vært med oss med sin nåde i tabernaklet, i sin Kirke og sine sakramenter og der har han åpnet og delt ut sine skatter i overmål. Spørsmålet er bare om vi har åpnet våre hender og våre hjerter og tatt imot all denne rikdom, som ble tilbudt oss for at vi skulle bli mer likedannet med ham, mer levende lemmer på hans mystiske legeme. Meningen med vårt liv som kristne er jo den at Kristus skal vokse i oss, vinne skikkelse i oss, for det er det som fører oss Gud nærmere og som en gang vil forene oss med ham i himmelens herlighet. Det er bare på den måten at våre livsår blir til funkklende ringer som slutter i hverandre og blir til en gullkjede. Den siste ringen av denne kjeden hviler i Guds hånd, og det er med denne siste ringen han en dag vil trekke sine trofaste barn til sitt kjærlighetsfulle faderhjerter.

Har året vært for deg og for meg en ring av pur gull? Har det vært en ring som har gjort kjeden større og sterkere, så den rekker nærmere opp til himmelen og den ikke går i stykker når Gud en gang trekker oss opp med denne kjeden? Med andre ord: har Kristus vunnet skikkelse i oss, i det vi hadde ham for øyne i all vår ferd og alle våre gjøremål, levde med ham i Kirken gjennom budene, sakramentene, liturgien, så ham i alle våre medmennesker, også i dem som har gjort oss ondt, krenket oss, arbeidet mot oss? Se, alt det er påkrevd til gullringen. Ellers blir det bare et amalgam, en blanding av surrogater, som ikke holder. Når vi da i aften må si oss at vi ikke har gjort godt arbeid, da er det enda tid til å fjerne surrogatene og tilsette et tykt lag med gull, idet vi slår oss angerfullt for brystet: «mea culpa», og trygler med kong David: «Miserere»: «vær meg nådig, Gud, etter din store miskunn» (Salme 50, 1), og da tar det faste forsett å gjøre bedre arbeid i det år som kommer.

På framtiden skal vi bygge. Derfor må vi, høgtelskede i Herren, med ukuelig vilje og optimisme gå inn i det nye år. Vel vet vi ikke hva det skal bringe oss. Men det er ikke det det kommer an på. Det alt kommer an på er at vi tar fatt på året under Guds førerhånd og bygger på et solid fundament.

Vi lever bare en gang. Vi dør bare en gang. Som vårt liv er, slik skal også vår død bli, vår evighet. Jo skjønnere og verdifullere livet er, dess lettere blir døden, dess skjønnere og lykkeligere evigheten. Ikke rikdom og fornøyer, ikke makt og berømmelse gjør livet skjønt og verdifullt. Nei. Den som vil leve et skjønt og verdifullt liv, han må ha et høgt ideal, et stort og edelt mål, og han må la seg lede av store og edle motiver. Si meg hva du har for et ideal og jeg sier deg om ditt liv er stort for Gud og menneskene, om du hører til de store eller til de små og smålige mennesker. Målet og idealet er og kan ikke være noe annet enn Gud selv. Motivene er og kan ikke være noe annet enn Guds vilje og vår udødelige sjels frelse.

Ja, det er det idealet og de motivene vi må ha for øye på terskelen til det nye året: vi må na Gud,

i det vi gjør hans vilje. Før Kristus lærte oss å be om det daglige brød og om frigjøring fra det onde, lærte han oss å påkalle Gud som vår far som er i himmelen, å be om at hans rike må komme, bli utbredt i oss og i hele verden, og at hans vilje må bli etterkommet og oppfylt. Derfor må Guds vilje være sentralidéen i vårt liv, det fundament vi bygger på, ledestjernen i all vår ferd: i vår gudsdyrking, i oppfyllelsen av våre kallsplikter, i forholdet til våre medmennesker.

Hva er det største, det mektigste, det høyeste i himmelen og på jorden? Det er Gud og hans hellige vilje. Guds vilje har skapt alt, Guds hellige vilje styrer alt, holder alt oppe. Det er Guds vilje som har det siste ord i alle kriger, i alle kristenforfølgelser, ja, i alle hendinger. Ingen kan stå seg mot Guds vilje: den vil alltid seire. Derfor gjelder det å føye seg ydmykt i Guds vilje og si med Frelseren i Oljehagen: «Fader, ikke som jeg vil, men som du vil.» Det er den største livsvisdom.

Og hvor trøstefull er ikke denne visdom, særlig i tunge tider! Når vi retter oss etter Guds vilje, da er vi alltid på den trygge siden og da vil vi alltid gå av med seieren, for Gud er den sterkeste og han er vår allgode og rettvise far. «Om jeg enn skulde ferdes i dødsskyggenes dal, frykter jeg ikke for ondt, for du er med meg. Din kjepp og din stav de trøster meg» (Solme 23, 4.)

Guds vilje er uttrykt i hans Kirke: «Den som hører dere, hører meg», har Frelseren sagt (Luk. 10, 16). Når vi følger Kirken og de hyrder «den Hellige Ånd har satt til å styre Guds Kirke» (Ap. gj. 20, 28), kan vi aldri ta feil, for da bygger vi på fjellet, som ingen makt i verden kan rikke eller få til å vakle. Dette fundament må vi altså bygge på, bygge det nye året, bygge vår framtid.

Så vil vi da, høgtelskede i Herren, takke Gud for alt det gode vi har fått i det gamle året: for hans nåde, hans vern og all den rikdom og skjønnhet i hans Kirke. Vi vil takke ham, fordi han førte oss sammen med så mange gode og edle mennesker, som var oss til trøst og til hjelp; takke ham også for at han lot oss møte mennesker som var oss usympatiske, som miskjente vår gode vilje og kritiserte oss. Også de har hatt sin store misjon og gitt oss anledning til å øve Herrens store bud: tilgi og elsk.

Med godt mot og fulle av tillit til Gud skrider vi så over terskelen til det nye året. Selv om det tegner mørkt og uhyggelig, må vi vite at det fra himmelen og fra hvert tabernakel faller på hver dag av året en mild og hemmelighetsfull glans som får våre øyne til å lyse opp og fyller vårt hjerte med trøst og salig håp. «Com è bella la fede cattolica», ropte for noen år siden en ung italiensk pike på sitt dødsleie: «Hvor skjønn er den katolske tro.»

At denne hellige katolske tro må bli dyp og levende i dere alle, virksom i kjærlighet til Gud og til nesten, det er, mine kjære venner, mitt nyttårsønske til dere alle.

Amen.

ANNO DOMINI 1945...

*Vær velkommen, Herrens år, og velkommen herhit!
Herrens år med vår Guds velbehag,
no bringer oss glede hver Herrens dag.
Velkommen nyttår og velkommen her!*

(gl. salmevers.)

En leser ofte i bøker, på bygninger ord: Anno Domini..... = i det Herrens år..... Det betyr som bekjent at det er så og så mange årene siden Kristi fødsel at det eller det har skjedd eller er gjort. Det er en stor og gripende sannhet som her har gjennomtrengt verdensbevisstheten og funnet sitt uttrykk i disse få ordene: Anno Domini — nemlig den sannhet at Kristus er midtpunktet i all tidsregning og alt timelig, og at hans komme til jorden derfor betegner vendepunktet i all tidsregning og et utgangspunkt som alle må regne med, enten de tror på ham eller ei. Kristus er historiens sentrum — det ligger i dette Anno Domini.....

Anno Domini 1945 — i det Herrens år 1945 ..... ja, hva da?

Kan vi makte å huske og gjennomføre i vårt liv at trass i all synd og sorg og fare skal også 1945 bli et Annus Domini? Det er også et år etter Kristi fødsel — et år hvor også vi står under hans virkes frukter og har del i dem i samme grad som vi selv er i god vilje. Men vil vi være det? Vil vi arbeide på at selv dette året som tar til så uendelig sorgfullt og mørkt og truende kan bli det det skal være, det det er ment å skulle være fra Guds hånd: en Annus Domini, et Herrens år — et år til Guds ære? Det kan det — men hvordan?

Jo — ingen av oss vet ganske visst hva det vil bringe. Kan hende bringer det mer godt enn vi no nesten tør håpe — kan hende det som no står for oss alle som det største felles gode: freden — men vil vi da huske å takke alle gode gavers giver i våre ord og med våre gjerninger? Vil vår medgang gjøre oss enn mer lydøre overfor vår nestes nød og enn mer ydmyke overfor all ufortjent nåde? Vil vi da huske at alle våre dager tilhører Herrens år, ikke vårt — at de derfor skal være viet Guds ære, ikke vår egen forfengelighet?

Eller blir dette året fylt med de dager om hvilke det står skrevet at «de behager oss ikke» —? Vil det bringe oss enn med motgang, enn mer vansker av ymse slag, mer nød, sykdom, lidelse, ødeleggelse av det vi har kjært — ja, døden for dem vi har kjær —? Vil vi da ha kraft til å minnes at også disse dagene tilhører Anno Domini — det Herrens år 1945 —? Vil vi ha den kristne troens kraft som trenger med sitt håp og sin kjærlighet bak alle jordlivets tidsbundne trengsler fram til Guds evige mening med oss og dermed også med de tilskikkelser han prøver oss? Det er ingen lett oppgave å skulle konsekrere våre dager så de blir Herrens i stedet for våre, men for en katolikk er den ikke umulig, så sant vi evner å realisere den hellige messe i vårt liv eller iallfall arbeider bevisst på det.

La oss derfor ønske hverandre at 1945 må bli for oss alle, i medgang som i motgang et Herrens år om hvilket vi med rette kan si: Anno Domini

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

(Forts.)

Ingen eier alle de åndelige evner, heller ikke den fylde av fysiske og økonomiske verdier som den fullkomne civilisasjon forutsetter. Bare nasjonenes samarbeid kan skaffe alle hva alle trenger til en fullkommen menneskelig tilværelse. De folk som hurtigere enn andre har frembrakt en kultur, har plikt til å hjelpe de andre. Det er en kultivert nasjon til større ære ved fornuftig og human kolonisering å høyne primitive folkeslag, enn med forakt å se ned på dem eller å underkue og utplyndre dem, slik at de blir nødt til å leve videre med sine lavere livsformer og laster, hvis ikke stamme etter stamme blir utryddet med vold. Den politiske ordning som alene er i full overensstemmelse med den kristne moral er derfor et internasjonalt samfunn. Naturligvis

er dette ikke mulig uten en viss gjensidig tilpasning, og en viss innskrenkning av de enkelte staters maktutfoldelse. Men ved å gå inn som ledd i et sådant forbund taper de ikke noe; tvert imot, de vinner. For slike innrømmelser vil gjøre den store folkefamilie mer og mer levedyktig og øke dens evner til å føre mennesket i retning av alltid edlere menneskelighet. For dette skal være endemålet for politikken. Det viktigste er derfor ikke at nasjonene slutter seg sammen, men at de gjør det ut fra en overbevisning om at det sanne mennekelige gode er først og fremst åndelig moralsk kultur, ikke materiell makt og rikdom.

Men det er en veldig hindring som legger seg i vegen for et internasjonalt samfunn, nemlig den gamle idé om nasjonenes absolutte suverenitet, som

gjenoppstod ved slutten av middelalderen og fortrengte den kristne tanke om et internasjonalt «Guds rike» under kristendommens autoritet. Den absolutte suverenitet består deri at enhver stat anser seg som absolutt uavhengig av de andre og anerkjenner ingen høyere autoritet enn seg selv, ikke engang moralloven. Ve og vel, rett og urett oppfatter statene ut fra seg selv alene. Likesom i den antikke verden blir staten betraktet som en slags guddom, som med uinnskrenket myndighet hersker over sine borgere og betrakter nabostatene som fiender. Freden hviler da på et rent materielt grunnlag, nemlig de materielle maktmidlers likevekt, eller på frykten, etter det kjente prinsipp: «Si vis pacem, para bellum.» «Vil du ha fred, så rust deg til krig.»

Disse grunnsetninger som har behersket politikken i de siste fire hundre år står i motsetning til den kristne moral. Politikken oppgave er å sørge for at statene istedetfor å stenge seg inn i sin nasjonale egoisme rekker hverandre hånden, for at folkene mer og mer kommer til å føle seg som en familie. Det nasjonale særpreg behøver ikke å forsvinne. Men alle skal bli seg bevisst om menneskelektens enhet. Dypere enn alle nasjonale motsetninger ligger den felles menneskelige natur med de samme grunntrekk i den sjelelige struktur, den samme logiske gang i erkjennelsens grunnformer, de samme følelser, anelser og grunntendenser, den samme lengsel etter det evige og absolutte gode, og med den samme evne til av Guds frelsende kjærlighet å bli innlemmet i et religiøst samfunn hvor «det ikke er jøde eller greker, barbar eller skyter, trelle eller fri, mann eller kvinne, for de er alle ett i Kristus» (Gal. 3, 28; Koll. 3, 11). En politikk som ser bort fra alt dette og skaper en egen moral for statene, uavhengig av den kristne moral, fortaper seg i det uvirkelige og fører nødvendigvis til undergang. En politikk derimot som retter seg etter den kristne morallov baner vegen til freden, til en virkelig fred, dvs. en stabil orden som er bygd på rettferd og kjærlighet. I de siste hundre år har denne fred aldri eksistert. Europa og verden i det hele tatt levet i en stadig krig som bare fra tid til annen ble avbrutt ved kortere eller lengere perioder av våpenstillstand, mens fiendtligheten vedvarte under andre former.

Det fins kristne som anser det for umulig å oppnå bedre sosiale og internasjonale livskår i en verden som er herjet av arvesynden. Verden, sier de, er i Satans makt. Men dette mørke syn er ikke kristent. Verden v a r i Satans makt, ja. Den sterke voktet sin borg. Men det kom en sterkere over ham og vant over ham (Luk. 11, 21—22). Evangeliet er vel først og fremst et frelsesbudskap om det evige liv. Men dets ånd virker fornyende og rensende på alt menneskelig. Det forkynner også «fred på jorden for mennesker som har en god vilje» (Luk. 2, 14).

XXII. De frie hoveddyder.

Kjærligheten til Gud og til alle mennesker for Guds skyld har sitt utspring i nådens overnaturlige

liv. Det er innbegrepet av den morallov som svarer til vårt liv som Guds barn. «I disse to bud henger hele loven og profetene» (Matt. 22, 40). «Kjærligheten er oppfyllelsen av loven» (Rom. 13, 10). Men det fins også moralske plikter og moralske egen-skaper hvis spirer ligger i den menneskelige natur, skjønt de bare ved hjelp av Guds nåde oppnår sin fullkomne vekst. De kan føres tilbake til fire grunn-typer: klokskap, rettferd, måtehold og styrke.

(Forts.)

Den katolske kirke og filmen.

I «Bymisjonæren» for 11. nov. 1944 stod følgende artikkel, med overskrift «den katolske kirke og filmen»:

«I de siste femten årene har den katolske kirke arbeidet målebevisst med filmspørsmål, og dette arbeidet støttes kraftig av den nuværende pave som klart har sett hvilken betydnig filmen har. Retningslinjene går ut på å skape gode vilkår for gode filmer og å komme de dårlige filmer til livs. Først og fremst prøver man å virke gjennom filmkritikk i den katolske presse. Før krigen var det planer om å samarbeide all katolsk kritikk i en verdensliste hvor alle nyutkomne filmer ble kort omtalt og klassifisert. Disse lister skulde offentliggjøres i alle katolske blad og slås opp på alle de kirkelige oppslagstavler. Det er lett å forestille seg hvilken innflytelse dette vil ha. En film som her ble dømt som uverdlig vilde få filmprodusenten til å tenke seg om to ganger før han gav ut noe liknende. På den annen side vilde en film som her ble anbefalt være sikret suksess og vilde dermed stimulere til å fortsette på samme veg.

Dernest arbeider man med å lage organisasjoner, tilsvarende lytterforeningene blant radiolyttere. Her samler man de filminteresserte som tar hensyn til den kirkelige kritikk. Disse organisasjoner kan bli en viktig opinionsfaktor. Pointet er ikke bare det negative: å boikotte de dårlige filmene, men også det positive: å støtte de gode. På grunnlag av samarbeid med produsenten blir gode filmer sikret et publikum. Man kan jo nemlig ikke vente at det blir laget gode filmer hvis ingen går og ser dem. Videre arbeides det med egne kinoer i katolske forsamlingshus og kirkelige kinokonserner. Bare i en by som Lyon rår et slikt konsern over 131 kinolokaler. Programmene i disse kinoene blir nøye siktet. Tiltaket har vært meget vellykket.

Endelig foreligger muligheten av selv å produsere film. Her er ikke så meget blitt gjort, det er en meget vidtløftig affære å lage en skikkelig film. Men katolikene har arbeidet for å skaffe gode manuskripter, et Vatikanblad laget i 1937 en premiekonkurranse hvor det kom inn 350 filmmanuskripter, 60 av dem var brukbare. Når en vet hvordan produsentene er på jakt etter manuskripter og idéer, så er det lett å skjønne hvor mye det betyr å kunne by fram 60 gode manuskripter som vilde

være sikret den katolske verdens interesse.

Den katolske kirke vet at på dette område nytter det ikke med diletantisme, det viktigste er derfor å utdanne sakkyndige folk. Det er allerede skapt en betydelig katolsk filmpresse, og det er karakteristisk at den fremste filmkjenner i Schweiz er en katolsk prest.

I protestantiske kirkesamfunn har det vært gjort lite. I Schweiz finnes et protestantisk filmsamfunn (hvor man blant annet har diskutert den svenske religiøse filmen Himlaspelet som ble en stor suksess i Schweiz). I Sverige vokser det fram en stadig sterkere interesse for filmen i kirkelige kretser, og en kan vente at et planmessig arbeid på bredere basis vil bli tatt opp.»

Og redaksjonelt knyttet bladet disse bemerkninger med overskrift: «Film» — til artikkelen:

«Annetsteds i bladet refererer vi litt fra den katolske kirkes arbeid med filmen. I vårt land har det ikke vært gjort noen ting, den alminnelige oppfatning er at film og kirke ikke angår hinannen. Da boktrykkerkunsten i sin tid ble oppfunnet, var kirken livskraftig og levde midt i folket. Den tok da også øyeblikkelig denne kunst i sin tjeneste, de første bøker som ble trykt var bibler. Hva boktrykkerkunsten siden har betydning for kirkens arbeid er det unødvendig å peke på. Filmen er en liknende oppfinnelse. Den er i seg selv helt nøytral, akkurat som det kan lages gode og dårlige bøker, så kan det lages gode og dårlige filmer. Men filmkunsten dukket opp i en tid da kirken hadde latt seg klemme opp i et hjørne, uten kraft til å gripe avgjørende inn i folkelivet. Og filmen ble overtatt av krefter som ikke spurte etter kirkens ønsker

*

I dag betyr filmen mer enn de fleste av kirkens folk aner. Ukerevyer, kulturfilmer, skolefilmer, litterære filmer, underholdningsfilmer, røverfilmer osv. — det er dette som bestemmer livsoppfatningen hos millioner av mennesker i dag. Det er ingen tvil om at de levende bilder virker sterkere enn det leste ord. Film er noe langt mer enn forlystelse, gjennom filmen ser folk hva som skjer i verden, de lærer fremmede land og folk å kjenne, de får se alle slags livsforhold framstilt. Er det likegyldig hvilken løsning de forskjellige problemer får? Kan vi si at dette ikke angår oss? Filmen har i dag faktisk inntatt kirkens plass som folkeoppdragende faktor. Det er neppe mange som vil påstå at det er noe framskritt. Men er det så ikke på høy tid å prøve å ta igjen noe av det forsømte?

Å gi folk ordre til ikke å gå på kino er temmelig livsfjernt. De går der likevel. Og hvorfor hate filmen mer enn boktrykkerkunsten? Begge deler kan misbrukes stygt, men begge kan også brukes til vidunderlige ting.

*

Vi kan ikke her gå i detalj med hva som kan gjøres. Mye kan vi lære av katolikkene. En kyndig og positiv kritikk kan utvikles med klar bedømmelse av en films tendens og holdning. Et kirkelig filmutvalg kan opprettes som kan gi sakkyndige råd til produsenter, og prinsipielle uttalelser angående censurspørsmål osv. Men de konkrete ting må komme etter hvert. Det som det

Veien.

*Når merket jeg at veien førte vill?
Jeg husker ikke, tiden gikk så fort,
og der var blomster langs min ungdoms veier.
Men siden bar den ut mot øde heier,
og førte lenger, alltid lenger bort.*

*Mot stupet gikk den, svimlende og bratt.
Men da jeg stanset, rådvild og forskremt,
stod korset som en varde i det fjerne,
og viste vei. Og kveldens første stjerne
sprang ut på himlen som jeg hadde glemt.*

*Jeg må tilbake ad en annen vei.
Det er blitt sent, og ferden kan bli hård,
men det er barndomshjemmets røst som kaller.
Ja, jeg vil følge innen natten faller
det lys som skinner i min faders gård.*

E. S

En hjertelig takk

til alle som har vist meg oppmerksomhet til min 70 års fødselsdag med forbønn, hilsener og lykkønskninger. Måtte Gud lønne dem alle. En særlig takk til mine geistlige medbrødre, ordenssostrene og de kjære medlemmer av O.K.Y. Jeg skulde gjerne ha svart hver enkelt, men det er dessverre en umulighet.

St. Franciskus Hospital, Arendal,

28. desember 1944.

K. Kjelstrup.

Takk! Kjærlig takk!

Får jeg lov til på denne måten å bringe alle i St. Olavs og St. Havards menigheter min hjerteligste takk for all oppmerksomhet på min 70 års dag.

Det var en så stor glede for meg å motta alle disse kjærlige hilsener, gode ønsker og gaver. Det kom som varmende solskinn i en tung og mørk tid, og vil for alltid bli bevart i et lyst og takknemlig minne.

Sigrid Øde.

først gjelder er at vi blir vekket opp til å se at filmen angår kirken i høyeste grad. Skal vi gjøre alvor av folkekirketanken, så må vi oppgi den negative holdning til filmen.»

PAVELIG RUNDSKRIV

«Om bibelstudiernes tidsmessige fremme.»

Pave Pius XII.s bibelencyklika «Divino Afflante Spiritu».

§ 2. Hva Leo XIII.s etterfølgere har gjort. Pius X. og innføringen av de akademiske grader. Studieplanen for seminariene. Det Pavelige Bibelinstitut.

Det turde her være på sin plass å framholde Våre forgjengeres rosverdige innsats i spørsmålet om Bibelen, særlig da det som har betydd mest, tiltak som en kunde kalle komplettering eller frukter av Leo XIII.s lykkelige initiativ. Det var Pius X.s hensikt «å grunnlegge en institusjon for utdanning av et større antall eksaminerte lærerkrefter, som gjennom dyp og sunn lærdom er egnet til å utlegge den Hellige Skrift i katolske skoler. «Til dette formål skapte han «de akademiske licentiat- og doktorgrader i bibelvitenskap, som skal utdeles av Bibelkommissjonen.¹⁴ Videre var det hans vilje at de vordende prester, ikke alene for sin egen skyld skulde sitte inne med en inngående og omfattende kunnskap om Bibelen, dens rekkevidde, verdi og lære, men også skulde kunne forvalte Guds ord og forsvare disse av Gud inspirerte bøker mot angrep og innvendinger ut fra en dypere bevissthet. Til oppnåelsen av dette mål, fastsatte han den studieplan som skulde følges ved de bibelske forelesninger i presteseminariene.¹⁵ Og sluttelig vilde han «at der i byen Rom skal opprettes et sentrum for det høyere bibelstudium, slik at bibelvitenskapen og de tilhørende disipliner kan bli fremmet best mulig i den katolske Kirkens ånd.» Således grunnnet han det Pavelige Bibelinstitutet, og anbefordret det til det navngjetne Jesu Selskap. Han bestemte, «at de høyere kurser i bibelvitenskap skal bli henlagt hit og utstyrt med alle hjelpemidler til den bibelske utdanning», samt gav alle nødvendige forskrifter og forordninger i den anledning. Med denne sin stiftelse har han — ifølge sin egen uttalelse — virkeliggjort en av Leo XIII.s lykkelige og fruktbare tanker.¹⁶

Pius XI.: Plikten til å erverve seg de akademiske grader. St. Hieronymusklosteret innrettes til revisjonen av Vulgata.

Alle disse tiltak og institusjoner ble siden fullbyrdet av Vår uforglemmelige forgjenger, den salige Pius XI. Således forordnet han blant annet «at ingen, som ikke har hørt særskilte forelesninger i bibelvitenskap og som ikke ved Bibelinstitutet eller Bibelkommissjonen har oppnådd de akademiske grader, blir tillatt å forelese over bibelske emner ved presteseminariene.» Denne eksamen skulde medføre de samme rettigheter og virkninger som de tilsvarende i teologi og kirkerett. Likeså forordnet han, at bare den som utenom de øvrige oppnåelige kvalifikasjoner også innehadde licentiat- eller doktorgraden i bibelvitenskap, kunde utnevnes til innehaver av en prebendestilling som kirkerettslig medfører forpliktelsen til å forklare den Hellige Skrift for folket. Samtidig formante han de religiøse ordnernes og kongregasjonenes generalforstandere samt biskopene i hele verden til å sende de mest begavede av sine prestekandidater til fore-

lesningene ved det Pavelige Bibelinstitutet forat de kunde erverve seg den akademiske grad. Og gjennom sitt eget eksempel bekreftet han sluttelig denne sin formaning, idet han gavmildt forordnet at årlige midler skulde bevilges til dette formål.

I året 1907 hadde benediktinerne, med Pius X. som sin høye beskytter, fått i oppdrag «å foreta forberedende undersøkelser og studier til et påtenkt nytt opplag av den latinske bibeloversettelse, den såkalte Vulgata»¹⁷ I årenes løp oppnådde en meget gode resultater, og utmerkede ydelser kunde bli utgitt. Det var imidlertid «et vanskelig og krevende tiltak» som fordret både lang tid og store omkostninger. For å gi det et fast og stabilt grunnlag, innrettet Pius XI. St. Hieronymusklosteret i Rom og utrustet det rikelig med et bibliotek og andre vitenskapelige hjelpemidler. Munkene her skulde utelukkende vie seg til arbeidet med det nye Vulgataopplaget.¹⁸

§ 3. Pavenes omsorg for skriftens lesning og spredning.

I denne forbindelse kan Vi ikke unnlate å minne om hvor nidkjært Våre forgjenger ved enhver anledning har anbefalt studium av den Hellige Skrift, preken over den og from lesning og betraktning av den. Således har Pius XI. uttalt sin spesielle godkjennelse av St. Hieronymusforeningen. Denne vil fremme den rosverdige vanen blant de troende, å lese og betrakte de hellige evangelier, samt forsøker i størst mulig grad å hjelpe fram denne tilbøyelighet. Han oppmuntret til iver og utholdenhet i denne bestrebelse og kalte den «et usedvanlig nyttig tiltak som i høy grad motsvarer tidens krav. Det tør i ikke liten grad bidra til å utrydde den oppfatning at Kirken ikke bifaller, eller direkte hindrer bibellesning på morsmålet.»¹⁹ I forbindelse med 1500-årsminnet for bibelfortolkningens store mester, den hellige Hieronymus' død, henviste Benedikt XV. til denne store lærers anvisninger og eksempel. Samtidig minnet han om de grunnsetninger og regler som er stilt opp av Leo XIII. og av ham selv, og trakk opp nye tidsmessige retningslinjer som aldri bør bli glemt. Sluttelig oppfordret han «alle Kirkens sønner og særlig presteskapet til å vise stor ærefrykt

¹⁴ Apost. skr. *Scripturae Sanctae* 23. febr. 1904 — Pius X. *Acta* I s. 176—179 — *Ench. Bibl. n.* 142—150.

¹⁵ Jfr. Apost. skr. *Quoniam in re biblica* 27. mars 1906 — Pius X. *Acta* III. s. 72—76 — *Ench. Bibl. n.* 155—173.

¹⁶ Apost. skr. *Vinea electa* 7. mai 1909 *Ench. Bibl. n.* 293—306.

¹⁷ Jfr. *Motu proprio Bibliorum scientiam* 27. april 1924, *Ench. Bibl. n.* 518—525.

¹⁸ Skrivelse til den høyververdige abbed D. Aidan Gasquet av 3. dec. 1907 — Pius X. *Acta* IV. s. 117—119, *Ench. Bibl. n.* 285 f.

¹⁹ Apost. Konst. *Inter praecipuas* 15. juni 1933.

²⁰ Skrivelse til Hans Eminense Kardinal Cassetta: *Quipiam* 21. jan. 1907. Pius X. *Acta* IV. s. 23—25.

²¹ *Enc. Spiritus Paraclitus* 15. sept. 1920. *Ench. Bibl. n.* 457—508.

† Per Elieson.

Nyttårsaftensdag fant Per Elieson døden under bombeangrpet på Oslo, bare 16 år gammel. Den 5. januar ble rekviemmessen avholdt i St. Olavskirken, og den formet seg som en enestående sympatitilkjennegivelse overfor de så hardt ramte foreldre til den avholdte unge gutten. Kirken var fylt til siste plass da den avdødes skolekamerater bar kisten inn og dannet æresvakt om den.

Pastor Duin forrettet. Ut fra ordet «Fordi han var velbehagelig for Gud ble han revet bort for at det onde ikke skulde såre hans sjel eller den flimrende verden friste hans sinn.» Han tegnet Per som det lyse sinn, det åpne, alltid glade hjerte som gjorde ham til en solstråle der han kom. Ikke bare i ord men i trofast gjerning var han et barn av sin kjære Kirke. For ham var søndagsmessen en selvfølge og det var på veg til den at døden traff ham. Han var alltid positivt innstilt og hadde en utpreget motvilje mot alt som var virkelig dårlig og ondt — derfor kunde han også på sin likeframme måte lede andre på vegen til det gode. Et lyst barn i lysets rike — slik vil Per alltid stå for oss. Hans liv ble kort, men han fikk gå fra denne fattige jord til Guds prektige himmel, fordi «hans sjel var velbehagelig for Gud» og derfor ikke skulde skades eller såres i denne verdens kamper.

Pastor Duin rettet derpå noen varme trøstens ord til foreldrene og la til sist alle som hadde kjent Per, på sinne at hans minne skulde forbli *levende* blant dem — som et eksempel til etterfølgelse.

Jordfestelsen fant etterpå sted på Nordre gravlund.
R. I. P.

Direktør Johan Gmeiner.

Julenatt avgikk direktør Johan Gmeiner ved døden, styrket med Kirkens nådemidler.

Det var på hans initiativ og på basis av hans rundhåndede støtte at Tønsberg menighet i sin tid ble grunnlagt, og gjennom årene svikket denne støtte ikke. Han var den en god venn, som både åpenlyst og i det skjulte hjalp hvor han syntes hjelp var på sin plass og kunde gagne. En rettlinjert karakter med faste standpunkter gjorde ham aktet, og et varmt hjerte for dem som virkelig led nød gjorde ham elsket av trosfeller og andre, og mange er de som no sender ham en taknemmelig tanke med bønn for hans sjelefred.

Han ble begravet 29. januar, etter eget ønske i dypeste stillhet. R. I. P.

for den Hellige Skrift, samt fromt lese og stadig anstille betraktninger over den.» «For på disse blad,» slik uttrykte han seg, «finnes den føde som gir kraft til deres åndelige liv og hjelper dem på fullkommenhetens veg. Der finnes alt som kan hellige og velsigne Gudsordets forvaltning og forkynnelse.» St. Hieronymusforeningen ble så igjen prist for sin omsorg for den størst mulige spredning av evangeliene og Apostlenes Gjærninger, «slik at det no ikke mer finnes noen kristen familie som ikke eier dem, og der ikke alle vender seg til daglig å lese dem og anstille betraktninger over dem.»²¹

Bokanmeldelse:

Peter Schindler: Katolsk kristenliv. St. Olavs forlag. Som særtrykk av St. Olav foreligger no pastor Schindlers ypperlige lille bok som vi tidligere har brakt som føljetong i vårt blad. Noen anmeldelse skulde dermed i og for seg være overflødig. St. Olavs lesere har for lengst lært å kjenne og sette pris på pastorens velgjørende blanding av mandig, menneskelig alvor og hjertelig, overgiven spøk. At vi her i Norden i pastor Schindlers skikkelse har en åndsfrende av Chesterton, den virkelig store humor der kjenner latteren som en rik religiøs livsverdi, det er noe vi skal takke for. Konvertittenes særlige hengivenhet fortjener han for «Katolsk kristenliv» som han har skrevet om og for dem, fordi han ikke har latet seg friste til å stikke noe under stolen, hverken av deres smil eller deres tårer. Og kanskje særlig fordi en hele tiden, gjennom ros og ris, merker et velgjørende akkompagnemet av hans eget gode sjelesorgerhjerte.
G. W. R.-M.

Her hjemme —

Julen og katolsk musikkliv i Oslo.

Julen blir som bekjent alltid i våre kirker helligholdt med framførelse av den vakreste musikk til Guds og Frelserens ære. Det er jo også en fest som i særlig grad appellerer til harmoni — innledet som den er blitt av englenes lovsang. Intet under at Kristi Kirke søker å holde jubeltonene friske og sterke så langt de menneskelige evner strekker til.

I St. Olavskirken bød pontifikalmessen 1. juledag på en sjelden musikalsk begivenhet, idet kirkekoret under sin dyktige dirigent Rolf Østbyes ledelse og med Olaf W. Olafsen ved orglet utførte det monumentale musikkverk «Missa in honorem Sta. Clara Assisiensis» — av den berømte italienske komponist Licinio Refice, kapellmester i Sta. Maria Maggiorekirken i Rom og professor ved kirkemusikkolen der. Messen er et verdifullt eksempel på den ny-italienske kirkemusikkens sikre stilsans og dens vidunderlige forening av moderne og klassiske elementer i kirkemusikken. — Ved oppførelsen første juledag medvirket så utmerkede krefter som: Lisa Akre-Aas, sopran — Solveig Sandvold, alt — Oskar Raaum, tenor og dr. Ragnar Akre-Aas, bass. Kirken var overfylt.

I St. Dominikus som jo har den kjente kunstner Thoralf Norheim som organist og hvor koret dirigeres av pater Lutz, O. P. ble det under midnattsmessen framført en av paterens

egne komposisjoner: «Messe i F-dur nr. 2 for 4-stemmig kor og orgel.» Før messen spilte Norheim *Händels pastorale av «Messias»* og *Bachs: «In dulci jubilo»* samt *Pachelbels koralforspill: «fra himlen høyt.»* Som postludium ble spilt en *improvisasjon over julesalme av Fyrwald.* Kirken var stuvende fullt og mange måtte gå uten å kunne få plass. 1. juledag utførte koret en gregoriansk messe. Som preludium spilte Norheim en «*Jule-pastorale*» av organisten ved St. Ansgarskirken i København, *J. Gettel.* Etter forvandlingen ble det sunget en 4-stemmig *motett* av pater *Lutz* og som avslutning spiltes *Arild Sandvolds Improvisata* over «*Deilig er jorden*». — Også under den stille messe med orgelledsagelse 2. juledag ble verdifull musikk framført, nemlig *Cæsar Franck: «Pastorale»* — *Bach: Sarabande av fransk suite i G-dur* — *Beethoven: «Allegretto av Pastoral-symfonien* — *Guilmant: «Prière et Berceuse»* og «*Adoration*» samt *J. Gettel: «Julepastorale».*

Også fra *St. Halvard* hører vi at koret under ledelse av den nidkjære og oppofrende dirigent frk. *Ella Østenstad* har bidradd meget til å skape en festlig julestemning. Ved midnattsmessen ble framført *Johan Schweitzer: «Barn-Jesu messe»* og 1. juledag *Gollers: «St. Mariella-messe.»* Begge ganger var kirken stappende full.

Oslo. Mariakongregasjonen avholdt sin årlige retrett den 7., 8. og 9. desember i kapellet på St. Josephs Institutt. Retretten ble ledet av sokneprest *Laudy.* Han utviklet på en fengslende og overbevisende måte læreren om Kristi mystiske legeme, og hovedtanken var at Kristus skulde vinne skikkelse i oss — framfor alt ved at vi lærer å se og å elske Kristus i våre medmennesker.

Retretten var godt besøkt tross mørke og dårlig vær.

Kongregasjonen er pastor *Laudy* takknemlig for hans fengslende og manende foredrag. Takk, pastor *Laudy.*

Sekr.

Syilling. Som tilreisende hadde jeg ofte grunnet på — særlig i de siste dager før jul — hvordan vel midnattsmessen skulde bli feiret her i det beskjedne, men vakre kapell på Syilling.

Imidlertid hadde stedets strevsomme franciskanerpater, *Leo v. Eekeren* og søstrene forsikret meg bl. a. om at «jeg skulde få oppleve noe» — og «De skal se, kapellet blir overfylt av mennesker!» Som ekte nordmann tok jeg disse hentydninger med knusende ro, idet jeg tenkte for meg selv: «Hvor skal vel alle disse mennesker komme fra om natten?»

Vel hadde jeg lagt merke til i den siste uke at plakater med bekjentgjørelser ang. midnattsmessen i St. Halvard Kapell var blitt oppslått på forskjellige steder rundt omkring i Syilling. Pater *Leo v. Eekeren*, som er meget populær her, kjente nok «sine får». Og sannelig! Jeg opplevde noe! Allerede ved 10-tiden om aftenen hørtes stemmer utenfor kapellet, og antallet økedes etter hvert, slik at da klokken var 11.30, og pater *Leo* gav tillatelse til å åpne kapelldøren, ble kapellet virkelig overfylt på et øyeblikk! Så utrolig det enn høres, særlig for dem som kjenner dette gudshus, så var det minst 125 mennesker til stede! Folk i forskjellige aldre, men særlig var det en glede å legge merke til at ungdommen var så tallrik representert, og da orglet noe før tolv satte inn med sitt festpreludium, hadde antallet i mellomtiden steget til over 150.

Klokken tolv presis tok den hl. messe til. Kapellet var festlig smykket, og krybben med julebarnet i all sin enkelhet vakte alle de tilstedeværendes beundring. Under den hl. messe ble det vekselvis sunget våre norske julesalmer og bedt høgt. Det var rørende å legge merke til med hvilken andakt og ærefrykt de frammotte fulgte med i den hl. messe og lyttet til bønner, og ikke minst med hvilken glede de sang med. Salmene var heldigvis valgt med det mål for øye, og en ble varm om hjertet da røstene likesom smeltet sammen i full-tonig harmoni.

Pater *Leo v. Eekeren* holdt en manende tale over juleevangeliet med praktisk anvendelse i forbindelse med den nuværende tid. Han la oss ganske særlig på hjertet at vi no, mer enn ellers skulde gi Jesubarnet husly i våre hjarter, da menneskene verden over mer og mer nekter Ham plass i samfunnet. Talen gjorde uvilkårlig dypt inntrykk da pateren

anmodet enhver å ransake sin egen sjel i ovennevnte forbindelse.

Den hl. handling fortsatte deretter, og alle fulgte med i ærbødighet til julemessens ende.

Først i den annen julemesse kunde søstrene og den herboende katolikk med sin sønn få anledning til å gå inn til den hl. kommunion, da det simpelthen hadde vært helt umulig i den første messe å komme fram til kommuniionsbenken for alle de menneskers skyld som hadde vært plassert i gangen og foran de første benker.

Til slutt vil jeg bare tilføye at jeg måtte gi alle de rett som hadde forsikret meg om at «jeg skulde få oppleve noe».

Midnattsmessen i Syilling med proppfullt kapell av staute bondefolk var et vakkert syn og kalte tanken fram på for-dums tider i de katolske Norges bondebygder.

«*Tilreisende*».

Arendal. Arendals katolske menighet har også i år fått feire julen under fredelige, gode forhold og har kunnet ta del i de vakre og høytidelige gudstjenester. Til midnattsmessen jule natt var foruten mange av menigheten også som vanlig mange ikke-katolikker til stede for sammen med oss å bivåne den vakre stemningsfulle gudstjeneste. Igjen lød den kjente kjære salmen: «Stille natt, hellige natt», mens den hellige handling tok sin begynnelse, og de andre vakre salmer fulgte etter. Msgr. dr. *K. Kjelstrup* talte i sin preken om den sanne fred som finnes på jorden tross all krigens redsler og gru, og om hvor denne fred er å finne. Hans tankevekkende preken ble påhørt av en andektig lyttende forsamling.

1. juledag var likeledes alle plasser i kirken opptatt. Franciskanerpater *Hol*, som er ansatt som sokneprest her i vår egen sokneprests fravær, forrettet og holdt festpreken. Vårt ungdoms kor sang *Jesu-Hjerte-messen*. Alt var stemningsfullt og høytidelig. Pater *Hol* talte vakkert og inderlig om julens store mysterium — om barnet i krybben, han ved hvis vugge hele verdens skjebne er lagt. 2. juledag talte pater *Hol* i høymessen om den hl. *Stefanus*, en preken som hadde bud til oss alle, når det gjelder å forsvare vår tro. Etter messen sakramental velsignelse.

3. juledag holdt vi vår julefest og samtidig feiret vi mgr. *Kjelstrups* 70 års dag. Det ble en vellykket og hyggelig fest, en riktig familiefest, hvori omtrent hele menigheten, voksne og barn, deltok. Da alle hadde inntatt sine plasser ved de koselige dekkede småbordene, ønsket pater *Hol* alle velkommen. Han talte så først om julen, hvorfra vi feirer julefest og om den kjærlighetens ånd som vi alle bør være besjelet av. Han sa bl. a. at han ved en slik hyggelig familiefest alltid ble minnet om de første kristnes kjærlighetsmåltider *Agape*. Resten av hans tale formet seg som en hyldest til mgr. *Kjelstrup* på hans fødselsdag. Pater *Hol* overbrakte oss også til vår store glede en hilsen fra vår pastor gjennom hans søster.

Vi koset oss så med «kaffe» og medbrakt niste. Deretter ble der lest opp en hilsen til mgr. *Kjelstrup* fra menigheten og overrakt ham en festgave. Så holdt frk. *Boe*, som en av de alle første katolikker i vår menighet, en tale hvori hun hyldet monsignore som den nybrottsmann han har vært og takket ham for alt det arbeid han har nedlagt i vår menighet. Hele forsamlingen reiste seg så og klappet.

Monsignore takket soknepresten og menigheten og gav oss også her i sin tale mange gode formaninger, særlig pekte han hen til alterets hl. sakramenter som den kilde vi alle må ofte øse av, så vi kan bli den mønstermenighet monsignore så inderlig ønsker vi skal være. Til sist bad han oss huske ham i våre bønner. Han sluttet med å si noen gode ord om vår pastor som i år ikke kan feire julefesten sammen med oss. Vi vet ikke hvorfor slikt skal skje; men vi tror at Vår herre har sin mening med alt og vil vende alt til det beste.

Av det øvrige gode program må nevnes sangeren frk. *Douglas Smiths* vakre sang, «orkestert *Bangs*» herlige musikk og ikke minst barnas morsomme eventyrspill og mange andre festlige og morsomme numre som vakte voldsomt bifall. Lille *Ørnulf Bang* optrådte også med sin lille fele og høstet likeledes stort bifall. Skolesøstrene har all ære av sitt strev.

Festen ble avsluttet ved 10-tiden mens de unge enda en stund fikk bli igjen og leike og more seg. *E. R. N.*

Redaktør: *E. Dithmer-Vanberg.*